

KITTELÄN, MUONION JA ENONTEKIÖN TURVALLISUUSSUUNNITELMA

"Turvallisuus on kaikkien yhteinen juttu".

SISÄLLYS

JOHDANTO

1 Turvallisuussuunnittelu prosessina

2 Turvallisuussuunnittelun käynnistäminen ja työryhmien perustaminen

3 Toimintaympäristön analyysi, nykytilan arviointi ja turvallisuusriskien kartoitus

3.1 Tilastoja Kittilän, Muonion ja Enontekiön turvallisuuskyselyiden vastausaineistosta (7.4.2008)

4 Turvallisuussuunnittelun pääpainot Kittilän, Muonion ja Enontekiön alueilla

4.1 Kittilän, Muonion ja Enontekiön turvallisuusriskit - ja ongelmat sekä toimenpide-ehdotukset pääpainoalueittain

5 Kittilän, Muonion ja Enontekiön alueilla jo tehdyt toimenpiteet turvallisuuden parantamiseksi

6 Loppusanat

JOHDANTO

”Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan sellaista yhteiskunnan tilaa, jossa jokainen voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja suomalaisen yhteiskunnan taikka kansainvälistyvän maailman ilmiöistä tai muutoksista johtuvaa aiheellista pelkoa tai turvattomuutta. Ohjelma perustuu laajaan turvallisuuskäsitteeseen, jonka mukaisesti hyvä turvallisuus syntyy usean eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin, kun sitä tarvitaan ja varmuus siitä, että rikoksiin syyllistyneet joutuvat edesvastuuseen teoistaan. Osa turvallista ympäristöä on myös varautuminen suuronnettomuuksiin ja häiriötilanteisiin”. (Sisäasiainministeriö, sisäisen turvallisuuden sihteeristö)

”Valtioneuvosto teki 23.9.2004 päätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta. Ohjelmassa vahvistettiin strategiset linjaukset ja toimenpiteet seudullisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi. Sisäasiainministeriö asetti 4.4.2005 työryhmän laatimaan asiaa koskevat konkreettiset ehdotukset. Työryhmän loppuraportti valmistui 12.4.2006 (sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006). Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä käsitteli ehdotukset kokouksessaan 18.5.2006 ja päätti käynnistää niiden toimeenpanon.

Sisäasiainministeriö asetti 28.8.2006 työryhmän ohjaamaan ja seuraamaan turvallisuussuunnittelun kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanoa. Työryhmän tehtävänä on ohjata sisäasiainministeriön työryhmäraporttiin 19/2006 sisältyvien ehdotusten toimeenpanoa sekä seurata ja arvioida saavutettuja tuloksia. Työryhmä raportoi työn etenemisestä ja tuloksista sisäisen turvallisuuden ohjelman seurantaryhmälle ja sisäisen turvallisuuden ministeriryhmälle.”
(Sisäasiainministeriö, sisäisen turvallisuuden sihteeristö)

Tällä hetkellä lähes jokaisessa Suomen kunnassa ja kaupungissa on meneillään turvallisuussuunnitelmien laadinta.

”Seudullisen ja paikallisen turvallisuustyön tavoitteena on vähentää rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien määrää ja niistä aiheutuvia vahinkoja sekä ylläpitää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Yhtenä tärkeänä keinona tavoitteen saavuttamiseksi on turvallisuussuunnittelu, jota toteutetaan eri viranomaisien ja toimijoiden välisenä laajana yhteistyönä.” (Sisäasiainministeriö, sisäisen turvallisuuden sihteeristö)

Mitä kaikkea turvallisuuteen kuuluukaan?

Turvallisuus on laaja käsite ja siihen sisältyy paljon asioita. Esimerkiksi, jos ihminen tuntee olonsa turvallisiksi, niin asuinpaikka – tai ympäristö ei välttämättä ole turvallinen. Turvallisuus ja turvallisuuden tunne ovatkin kaksi eri asiaa.

Mutta ihmisille turvallisuus on nimenomaan tunne – joko turvaton tai turvallinen. Joka tapauksessa turvallisuuteen ja sen tilan tuoman tunteen kohentamiseen voi jokainen meistä vaikuttaa paljon omalla käytöksellään ja toimintatavoillaan.

Alueilla olevat kaksi isoa ja kasvavaa matkailukeskusta, Levi ja Ylläs, ovat tuoneet omat haasteensa turvallisuussuunnittelulle. Esimerkiksi Levillä keskimäärin laskettuna väestömäärä on päivittäin kaksinkertainen ottaen huomioon alueella vierailevat matkailijat. Luonnollisesti turvallisuuspalvelut on suunniteltava ja järjestettävä sen mukaisesti. Levin ja Ylläksen kiivas kasvu näkyy tietysti myös lisääntyneenä lentoliikenteenä.

Turvallisuus on osa laatua, minkä myös alueemme yrittäjät ovat huomanneet; turvallisuus on keskeinen ja tärkeä asia yritysten toiminnassa. On muistettava, että mikäli esimerkiksi yksi yritys on hoitanut turvallisuusasiansa huonosti ja tapahtuu vahinko tai onnettomuus, niin siitä saattaa kärsiä koko alueemme yritykset ja imago. Pahimmassa tapauksessa saattaa kärsiä koko Suomen imago turvallisena matkailumaana, jos osallisena on ulkomaalainen matkailija.

Turvallisuussuunnittelu on erittäin tärkeää työtä koko Suomessa. Ennaltaehkäisevä työ ja siihen panostaminen on taloudellisesti kannattavaa ja tärkeintä työtä turvallisuusalalla. Kittilän, Muonion ja Enontekiön alueilla laaja-alaisen turvallisuustyön ja siihen liittyvän turvallisuussuunnittelun pitäisi olla jatkuvaa ja vakituista.

Turvallisuussuunnittelussa asiakirjan laatimista tärkeämpää on asioiden nopea eteenpäin vieminen käytännössä. Turvallisuussuunnittelun myötä usein hyvin pienillä asioilla on saatu parannettua alueemme turvallisuutta. Niitä asioita ei välttämättä vaan ole huomattu tehdä aikaisemmin.

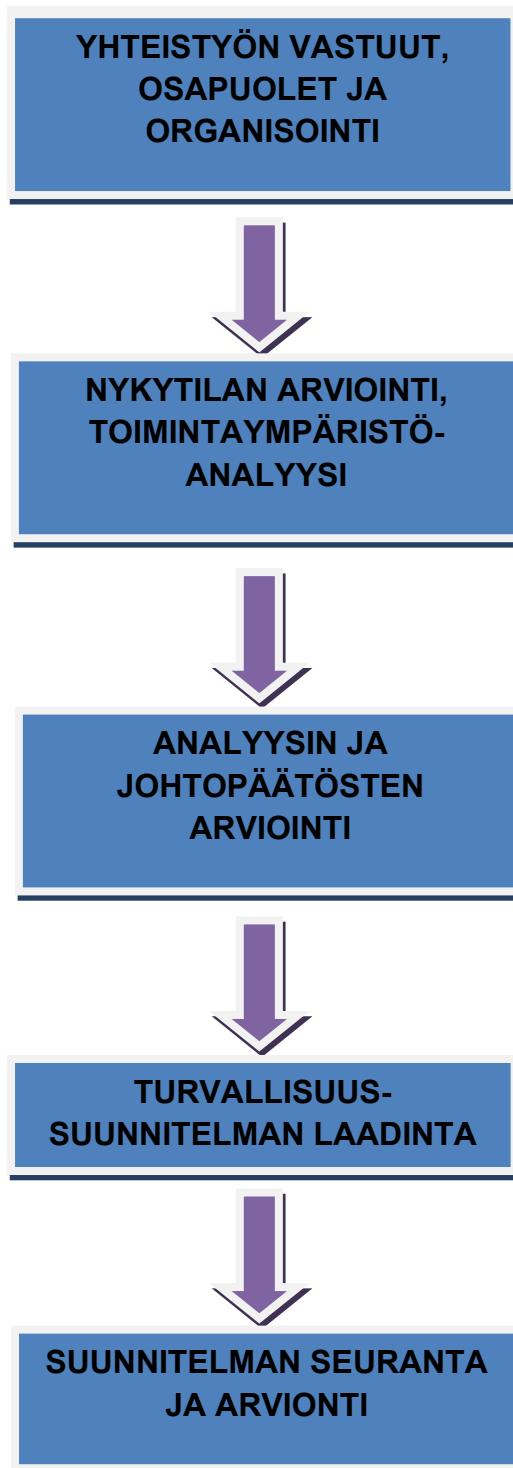
Sisäasiainministeriön tavoitteena on tehdä Suomesta Euroopan turvallisimaa maata vuoteen 2015 mennessä. Toivottavasti kaikki Suomen kansalaiset ottavat sen tavoitteekseen ja tehdään yhdessä töitä kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi - siihen tullaan tarvitsemaan meitä kaikkia, vaikkakin kyseiseen tavoitteeseen pääseminen tulee olemaan erittäin suuri haaste.

KITTILÄ 14.4.2008

**Jenni Lindgren
Turvallisuussuunnittelija
Kittilän, Muonion ja Enontekiön kunnat**

1 TURVALLISUUSUUNNITTELU PROSESSINA

Turvallisuussuunnittelu prosessina

2 TURVALLISUUSSUUNNITTELUN KÄYNNISTÄMINEN JA TYÖRYHMIEN PERUSTAMINEN

Kittilän, Muonion ja Enontekiön turvallisuussuunnittelu käynnistettiin virallisesti 18.6.2007, jolloin kyseisten alueitten turvallisuussuunnittelua alkoi vetää Jenni Lindgren.

Turvallisuussuunnittelun johtoryhmän päätöksellä turvallisuussuunnitteluun nimettiin jäsenineen seuraavat työryhmät:

- Liikenneturvallisuus - työryhmä, Muonio
- Liikenneturvallisuus - työryhmä, Enontekiö
- Liikenneturvallisuus - työryhmä, Kittilä
- Matkailun turvallisuus – työryhmä, Muonio
- Matkailun turvallisuus – työryhmä, Enontekiö
- Matkailun turvallisuus – työryhmä, Kittilä
- Muonion, Enontekiön ja Kittilän yhteinen viranomaistyöryhmä

Levillä oli jo ennen turvallisuussuunnittelun käynnistämistä yrittäjien aloitteesta perustettu matkailun turvallisuustyöryhmä, koska yrittäjät kokivat turvallisuuden suurena huolenaiheena.

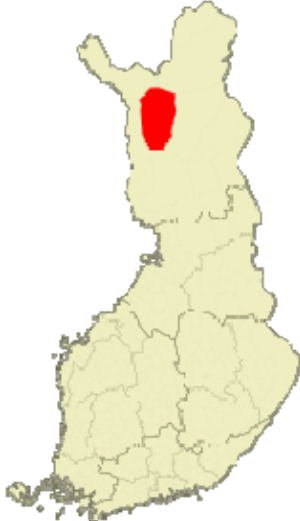
Muonion, Enontekiön ja Kittilän turvallisuussuunnittelun johtoryhmään kuuluvat seuraavat henkilöt:

- Muonion kunnanjohtaja Aulikki Heinonen,
- Enontekiön kunnanjohtaja Pentti Keskitalo,
- Kittilän kunnanjohtaja Seppo Maula,
- Kittilän kihlakunnan poliisilaitoksen nimismies Juha Tuhkala,
- Käsivarren kihlakunnan poliisilaitoksen nimismiehet Kari Pakanen ja Ossi Hyvönen
- Aluepalopäällikkö Urho Keskitalo (Enontekiö),
- Muonion palopäällikkö Pekka Väliheikki,
- Kittilän palopäällikkö Jorma Ojala ja
- Toimitusjohtaja Markku Mäkitalo/Tunturi - Lapin Kehitys Ry.

Myöhemmin on perustettu myös koulutoimityöryhmä Kittilään. Koulutoimityöryhmät olisi tarkoitus perustaa myös Muonioon ja Enontekiölle, jos turvallisuussuunnittelulle saadaan järjestettyä jatkorahoitus. Koulutoimen työryhmän perustaminen sai alkunsa Rovaniemellä 28.2.2008 Jokelan tragedian johdosta järjestetystä ” Turvallisuus- ja kriisitilanteisiin varautuminen kouluissa ja oppilaitoksissa”- seminaarista, missä oli mukana Kittilän koulutoimen edustajia ja turvallisuussuunnittelija Jenni Lindgren, jotka kyseisen seminaarin jälkeen alkoivat yhdessä miettiä, kuinka Kittilän koulujen turvallisuutta voitaisiin parantaa. Koulujen turvallisuuden parantamiseksi lähdettiin liikkeelle pelastussuunnitelmien päivittämisestä.

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖANALYYSI, NYKYTILAN ARVIOINTI JA TURVALLISUUSRISKIEN KARTOITUS

Toimintaympäristöanalyysi

Kittilä	
	
<i>vaakuna</i>	<i>sijainti</i>
www.kittila.fi	
Sijainti	67°39'25"N, 24°54'30"E
Lääni	Lapin lääni
Maakunta	Lapin maakunta
Seutukunta	Tunturi - Lapin seutukunta
Kihlakunta	Kittilän kihlakunta
Perustamisvuosi	1854/1868
Pinta-ala	8 263,15 km ²
- maa	8 094,98 km ²
- sisävesi	168,17 km ²
Väkiluku	5 959 (31.12.2007)
- väestötiheys	0,7 as/km ²
Kunnallisvero	19,00 % (2008)

Kunnanjohtaja	Seppo Maula
Kunnanvaltuusto 2004 - 2008	27 paikkaa Kesk. 14, Vas. 9, Kok. 3 ja SDP 1

Kittilä (inarinsaameksi *Kittâl*, pohjoissaameksi *Gihttet*) on Suomen kunta, joka sijaitsee Lapin maakunnassa, Lapin läänissä. Kunnassa asuu 5 959 ihmistä ja sen pinta-ala on 8 263,15 km², josta 168,17 km² on vesistöjä. Väestötiheys on 0,7 asukasta/km².

Kittilän naapurikunnat ovat Enontekiö, Inari, Kolari, Muonio, Rovaniemi ja Sodankylä. Levin hiihtokeskus sijaitsee Kittilässä. Kunnassa on myös Kittilän lentoasema, joka palvelee matkailua ja ilmavoimia. Kittilän oppilaitokset ovat lukio ja matkailualan oppilaitos, Lapin ammattiopisto ja sen Levi-instituutti. Paikallinen jääkiekko- sekä jalkapalloseura on Kittilän palloseura.

Kittilän kunta on ollut jo pitkään muuttovoittoinen ja taloudeltaan tasapainoinen kunta. Talviset matkailusesongit Levin hiihtokeskukseen ovat rikastuttaneet kuntaa merkittävästi.

Kanadalainen kaivosyhtiö Agnico-Eagle Mines Ltd rakentaa Euroopan suurinta kultakaivosta Kittilässä sijaitsevaan Suurikuusikkoon. Esiintymän suuruuden arvioidaan olevan noin 75 tonnia, josta riittää louhimista 15 vuodeksi.

Kittilässä oli suuri kevättulva Ounasjoessa vuonna 2005. Vesi nousi niin korkealle, että Kittilän itäpuolella sijaitsevan Ounasjoen ylittävä silta jouduttiin sulkemaan. Tulva aiheutti suuria vahinkoja. Tulva saartoi myös monta taloa, joten osa Kittilän Rantatien asukkaista ei päässyt pois asunnoistaan muutamaan päivään.

Kittilän Pokassa on myös mitattu Suomen kovin pakkanen. Se on – 51,5 astetta. Se on mitattu 28. tammikuuta 1999.

Kittilässä sijaitsevat seuraavat kylät: Ala-Kittilä, Alakylä, Hanhima, Helppi, Hormakumpu, Hossa, Kallo, Kaukonen, Kelontekemä, **Kittilä** (kirkonkylä), Kiistala, Kinisjärvi, Kuivasalmi, Köngäs, Lehmilehto, Lintula, Lompola, Maunujärvi, Molkojärvi, Pokka, Pulju, Raattama, Rauhala, Rautuskylä, Sirkka, Sätkenä, Tepsa, Tepasto ja Veitservasa.

Muonio

vaakuna

sijainti

www.muonio.fi

Sijainti	67°57'25"N, 23°40'45"E
Lääni	Lapin lääni
Maakunta	Lapin maakunta
Seutukunta	Tunturi - Lapin seutukunta
Kihlakunta	Käsivarren kihlakunta
Perustamisvuosi	1873
Pinta-ala - maa - sisävesi	2 037,92 km² 1 903,76 km² 134,16 km²
Väkiluku - väestötiheys	2 363 (31.12.2007) 1,2 as/km²
Kunnallisvero	20,50 % (2008)
Kunnanjohtaja	Aulikki Heinonen
Kunnanvaltuusto 2004 - 2008	21 paikkaa Kesk. 9, SDP 6, Kok. 5 ja Vas. 1

Muonio (aikaisemmin *Muonionniska*, pohjoissaameksi *Muoná*) on Suomen kunta, joka sijaitsee Lapin maakunnassa, Lapin läänissä. **Muonio rajoittuu pohjoisessa Enontekiöön, idässä Kittilään, etelässä Kolariin ja lännessä Ruotsin Pajalaan ja Kiirunaan.** Valtakunnanrajana toimivan Muonionjoen yli johtaa silta. Kunnassa asuu 2 363 ihmistä ja sen pinta-ala on ollut vuoden 2008 alusta lähtien 2 037,92 km², josta 134,16 km² on vesistöjä. Kunnan pinta-ala kasvoi noin 7,5 prosenttia, kun Kittilän kuntaan kuulunut alue Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta liitettiin Muonion kuntaan. Väestötiheys on 1,2 asukasta/km². Muonio on Luoteis-Lapin tunturimaata, jonka korkeimmat tunturit ovat Pallastunturin Taivaskero (807 m), Lainiotunturi (613 m), Keimiötunturi (610 m), Äkäskero (580 m) ja Ruototunturi (572 m).

Muonion oppilaitokset ovat lukio ja ammatti-instituutin Lappian Muonion sivuosasto.

Matkailu on Muoniolle tärkeä elinkeino; osa Pallas - Yllästunturin kansallispuistosta, Olostunturin hiihtokeskus, Luontokeskus Kiela, Harrinivan matkailukeskus.

Suomen johtavin ja yksi Skandinavian suurimmista kylmätestausrityksistä toimii Muoniossa.

Muoniossa sijaitsevat seuraavat kylät: Muonio, Kätkäsvanto, Ylimuonio, Särkijärvi, Torassieppi, Kerässieppi, Kangosjärvi, Kihlanki, Kaalamaniemi, Tapojärvi ja Liepimä.

**Enontekiö
Eanodat**

vaakuna

sijainti

www.enontekio.fi

Sijainti	68°23'05"N, 23°38'20"E
Lääni	Lapin lääni
Maakunta	Lapin maakunta
Seutukunta	Tunturi - Lapin seutukunta
Kihlakunta	Käsivarren kihlakunta
Perustamisvuosi	1877
Pinta-ala - maa - sisävesi	8 391,52 km² 7 945,91 km² 445,61 km²
Väkiluku - väestötiheys	1 965 (31.12.2007) 0,2 as/km²
Kunnallisvero	20,00 % (2008)
Kunnanjohtaja	Pentti Keskitalo
Kunnanvaltuusto 2004 - 2008	21 paikkaa Kesk. 13,Sit. 3, SDP 2, Kok. 2 ja KD 1

Enontekiö (pohjoissaameksi *Eanodat*, ruots. *Enontekis*) on Suomen kunta, joka sijaitsee Lapin maakunnassa, Lapin läänissä. Kunnan väkiluku on 1 965 asukasta. Asukkaista puhuu suomea äidinkielenään 88,8 % ja pohjoissaamea 9,5 %. Kunnan pinta-ala on 8 391,52 km², josta 445,61 km² on vesistöjä. Väestötiheys on 0,2 asukasta/km².

Enontekiön naapurikunnat ovat Inari, Kittilä, Muonio, Kiiruna Ruotsissa, Storfjord, Nordreisa ja Kautokeino Norjassa.

Enontekiön kirkonkylä ja suurin taajama on nimeltään Hetta (pohjoissaameksi *Heahtta*), ja siellä on noin 800 asukasta. Muita väestökeskittymiä ovat muun muassa Kaaresuvanto (Gárasavvon, Gáresavvon) ja Kilpisjärvi (Gilbbesjávri).

Kaikki Suomen yli tuhatmetriset huiput ja 60 prosenttia Suomen tuntureista sijaitsevat Enontekiöllä. Kilpisjärvellä sijaitsee retkeilykeskus ja muita retkeilypalveluita. Yhteispohjoismainen kalottireitti kulkee Enontekiön kunnan alueiden läpi. Kolmen valtakunnan rajapyykki sijaitsee 10 kilometrin päässä Kilpisjärven kylästä Norjan, Suomen ja Ruotsin rajojen kohtaamispisteessä. Suomen korkein paikka Halti sijaitsee 50 kilometrin vaellusreitillä Kilpisjärveltä. Haltin vieressä on korkein Suomen puolella kokonaan olevista tuntureista, Ridnitsohkka. Halti sijaitsee puoliksi Norjan puolella rajaa. Enontekiön nimi juontuu paikasta jossa *eno* eli *joki* saa alkunsa. Ounasjoki saa alkunsa Ounasjärvestä, jonka rannalla sijaitsee Enontekiön kirkonkylä Hetta.

Enontekiöön kuuluvat seuraavat kylät (saamenkieliset muodot suluissa):

Hetta (<i>Heahtta</i>)	Näkkälä (<i>Neakke</i>)
Jatuni (Jáhton)	Nartteli
Kaaresuvanto (<i>Gárasavvon</i>)	Nunnanen (<i>Njunnás</i>)
Kelottijärvi (Gelotjávri)	Palojärvi (<i>Bálojávri</i>)
Ketomella	Palojoensuu (<i>Bálojotnjálbmi</i>)
Kilpisjärvi (<i>Gilbbesjávri</i>)	Peltovuoma (<i>Bealdovuopmi</i>)
Kultima (<i>Gulddan</i>)	Raittijärvi
Kuttanen (<i>Guhttas</i>)	Ropinsalmi (Roabicoalbmi)
Leppäjärvi (<i>Leaibejávri</i>)	Saivomuotka
Luspa	Sonkamuotka
Markkina (Márkan)	Vähäniva
Maunu (Mávdna)	Vuontisjärvi (<i>Vuottesjávri</i>)
Muotkajärvi (Muotkejávri)	Ylikyrö

Nykytilan arviointi ja turvallisuusriskien kartoitus

Kittilän matkailun- ja liikenneturvallisuustyöryhmät ovat vuoden 2007 kesän ja syksyn aikana kartoittaneet kokouksissa alueemme turvallisuusriskejä ja pohtineet toimenpiteitä riskien vähentämiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi. Työryhmät ovat myös antaneet omat johtopäätösraporttinsa Enontekiötä ja Muoniota lukuun ottamatta. Pääosin samat turvallisuusriskit - ja ongelmat toistuvat kuitenkin koko Tunturi – Lapin alueella.

Enontekiön, Muonion ja Kittilän alueilla on tehty riskikartoitusta myös haastattelemalla yrityksiä, viranomaisia, paikkakuntalaisia ja matkailijoita.

Turvallisuussuunnitteluun liittyen on laadittu myös Muonion, Enontekiön ja Kittilän alueen matkailijoille ja paikkakuntalaisille turvallisuuskysely, jonka vastausaineistoa on kaiken aikaa käytetty turvallisuusriskikartoituksen työvälineenä.

Turvallisuuskyselyn vastausaineisto palvelee paikkakuntalaisten ja matkailijoiden lisäksi myös viranomaisia ja yrityksiä, jotka ovat kyselyn pohjalta jo kehittäneet ja parantaneet omaa toimintaansa turvallisuusriskien vähentämiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi. Lisäksi myös alueen paikallislehdet on pidetty ajan tasalla turvallisuuskyselyn tuloksista ja turvallisuussuunnittelun etenemisessä. Kyseisistä asioista tiedottaminen on saanut aikaan paljon vuoropuhelua turvallisuusasioista niin yritysten, viranomaisten, paikkakuntalaisten kuin matkailijoidenkin keskuudessa.

Internetissä turvallisuuskyselyihin vastanneiden kokonaismäärä on 920 (paikkakuntalaisia 207, matkailijoita 713). Lisäksi Enontekiölle, Muonioon ja Kittilään jaettuihin kyselyjen paperiversioihin on vastannut useita satoja paikkakuntalaisia ja matkailijoita.

Turvallisuuskyselyiden vastausaineistoissa on alkanut toistumaan samat asiat ja ongelmat.

Turvallisuuskyselyyn vastanneiden mielestä tärkeimpiä turvallisuutta parantavia tekijöitä olisivat poliisin virkojen lisääminen ja poliisin näkyvyyden lisääminen. Huomiota kiinnitetään myös liikenneympäristön turvallisuuden parantamiseen, kuten kevyen liikenteen väylien rakentamiseen ja tievalaistuksen lisäämiseen. Kelkkailun valvontaan toivotaan lisäämistä. Samoin esitetään julkisille paikoille kameravalvontaa. Rinnevalvontaa toivotaan myös enemmän. Samoin toivotaan ravintolavalvonnan lisäämistä.

Toiveita on esitetty myös teiden, mökkien ja asuntojen numeroinnin sekä opastuksen parantamisesta. Myös reittien opasteisiin ja karttoihin toivotaan lisäyksiä. Myös yleisten paikkojen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Paloturvallisuusasioissakin koetaan olevan puutteita.

Paikkakuntalaisten suurimpina huolenaiheina ovat sairastumiset ja terveystalvelujen saatavuus. Tähän listaan kuuluvat myös poliisipalvelujen sekä palo- ja pelastustoimen saatavuus.

Alkoholin kulutuksen kasvu pelottaa. Huolta kannetaan myös vanhusten turvallisuudesta ja tulevaisuudesta, ihmisten syrjäytymisestä, rikollisuuden kasvusta, taloudellisten ongelmien lisääntymisestä, lisääntyneestä huumausaineiden käytöstä ja rattijuopumuksista sekä heikentyneestä - holtittomasta liikennekäyttäytymisestä ja häiriköinneistä.

Vastajat kokevat myös puhelinten katvealueet suurena turvallisuusriskinä. Katvealueita on kymmenittäin Enontekiön, Muonion ja Kittilän alueilla.

Valtaosa vastaajista haluaisi paikkakunnan matkailukeskukseen, etenkin Leville, ympärivuorokautisen poliisi-, palo- ja pelastusviranomaisen palvelupisteen. Myös yrittäjät ovat sitä toivoneet.

3.1 Tilastoja Kittilän, Muonion ja Enontekiön turvallisuuskyselyiden vastausaineistosta

**Turvallisuuskyselyiden vastausaineistot liitteinä
(matkailijat liite 1 ja paikkakuntalaiset liite 2)**

4 TURVALLISUUSSUUNNITTELUN PÄÄPAINOT KITTILÄN, MUONION JA ENONTEKIÖN ALUEILLA

Työryhmien ja johtoryhmän kokousten ja turvallisuuskyselyjen vastausaineistojen sekä yrityksille ja eri toimijoille suoritetujen haastattelujen perusteella turvallisuussuunnittelun pääpainoiksi valittiin johtoryhmän vahvistamina seuraavat:

- 1 MATKAILUN TURVALLISUUS**
- 2 LIIKENNETURVALLISUUS**
- 3 HAJA-ASUTUSALUEIDEN TURVALLISUUS**
- 4 NUORET JA PÄIHTEET**
- 5 KOULUJEN TURVALLISUUS**
- 6 UUDET HAASTEET**

4.1 Kittilän, Muonion ja Enontekiön turvallisuusriskit ja toimenpide-ehdotukset pääpainoalueineen

Työryhmien ja johtoryhmän kokousten ja turvallisuuskyselyjen vastausaineistojen sekä yrityksille ja eri toimijoille suoritetujen haastattelujen perusteella Kittilän, Muonion ja Enontekiön suurimmat turvallisuusriskit – ja ongelmat ovat seuraavanlaiset:

Matkailun turvallisuus – turvallisuusriskit - ja ongelmat:

- **Liikennekäyttäytyminen ja poliisin näkyvyys**
 - Rattijuopot, ylinopeudet, kelkkailu ja yleinen liikenneturvallisuus koetaan turvallisuuskyselyyn vastanneiden ja työryhmien mukaan ongelmina ja riskeinä koko alueella.
- **Katuvalaistus ja mökkien numeroinnit sekä opasteet reiteillä**
 - Mökkien numeroinneissa ja opasteissa on koettu olevan parannettavaa ja katuvalaistuksessa lisättävää.
- **Rinneturvallisuus**
 - Turvallisuuskyselyyn vastanneiden mielestä alkoholin vaikutuksen alaisena laskevat ovat rinnealueilla erittäin suuri ongelma ja riski.
 - Turvallisuuskyselyyn vastanneilta on tullut valtavasti ehdotuksia rinneturvallisuuden parantamiseksi.
- **Puhelinverkon katvealueet**
 - Katvealueita on todettu olevan runsaasti Tunturi - Lapin alueella.
 - Turvallisuuskyselyn vastausaineiston mukaan katvealueita on kymmenittäin Tunturi - Lapin alueella.
- **Kasvava lentoliikenne**
 - Paikalliset resurssit eivät riitä auttamaan, jos esim. Hetan kentällä sattuu onnettomuus ja kyseessä Charter-lento, jolla noin 250 matkustajaa.
- **Lisääntynyt alkoholin käyttö**
 - On koettu turvallisuuskyselyyn vastanneiden, etenkin matkailijoiden mielestä haitaksi alueen matkailukeskuksissa, etenkin Levillä.
- **Matkailijan yleinen turvallisuus**
 - Turvallisuusopas olisi tarpeellinen jokaisen matkailijan saataville.
- **Moottorikelkkailu ja reitit**
 - Ylinopeutta ajavat ja aloittelijat riskejä reiteillä.

- Matkailutaajamien alueilla vilkas moottorikelkkaliikenne on ongelma.
- **Nuorisotoiminta**
 - Nuorisotoimintaa on toivottu enemmän.
- **Yhtenäisten turvallisuussäädösten ja laatukirjan sekä turvallisuusoppaan puuttuminen**
 - Turvallisuuskyselyn vastausaineiston ja matkailun turvallisuustyöryhmän mukaan yhtenäiset turvallisuussäädökset ja laatukirja sekä matkailijoille suunnattu turvallisuusopas olisivat tärkeitä koko alueella.

TOIMENPIDE- EHDOTUKSET MATKAILUN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI:

- Poliisin virkojen ja näkyvyyden lisääminen
- Ennaltaehkäisevän työn tehostaminen ja lisääminen
- Yhteinen palvelupiste Leville poliisille ja pelastusviranomaisille
- Kilpisjärvelle yhteinen toimipiste viranomaisille tarpeen mukaan
- Tukiasemien lisääminen Tunturi – Lapin alueelle kuuluvuuden parantamiseksi
- Pelastustoimen, rajan ja tullin virkojen lisääminen
- Viranomaisyhteistyön lisääminen koko alueella
- Vartijoiden näkyvyyden lisääminen
- Terveyspalvelujen saatavuuden kehittäminen koko alueella
 - ⇒ Sesonkiajalle olisi hyvä saada Muonion ja Enontekiön alueelle päivystävä lääkäri (24h).
- Viranomaisten ja lentokenttien (Kittilä ja Hetta) henkilökunnan yhteiset vähintään vuosittaiset harjoitukset ja koulutukset suuronnettomuuden varalta.
- Ravintolavalvonnan lisääminen
- Yrityksiin huumesekalat
- Järjestyksenvalvojien koulutukseen kiinnitettävä enemmän huomiota
- Rinnevalvonnan lisääminen

- Heijastavat / valaistut numerot mökkeihin
- Katuvalaistuksen lisääminen
- Opasteiden lisääminen ja parantaminen matkailureiteillä
- Kuntien osalta siivousta kaduille enemmän
- Roskiksia enemmän ja niitä tulisi tyhjätä useammin
- Rakennustöiden osalta rakentajat velvoitettaisiin pitämään alue siistinä ja muistamaan matkailualue → asiakkaat eivät välitä kahden vuoden päästä olevasta siististä maisemasta, vaan he näkevät nykyisen tilanteen
- Kaavasuunnittelussa olisi huomioitava kelkkareittien ja mökkialueiden yhteensovittaminen, että estetään jalkakäytävillä moottorikelkkailu
- Moottorikelkkailureittejä jokaisen alueen ympärille
- Kelkkailuvalvonnan lisääminen
- Mökkikansioita on päivitettävä tarpeeksi usein (kerran vuodessa) ja kieliversiot huomioitava
- Nuorisolle lisää toimintaa
- Laatukirja ja turvallisuussäädökset yhtenäisiksi
- Henkilökunnan säännöllinen kouluttaminen turvallisuusasioissa
- Pelastussuunnitelmasta tiivistelmäpaketti / toimintarunko jokaiselle oppaalle mukaan
- Yhtenäinen pelastuskartta Tunturi - Lapin alueelle
- Turvallisuusopas jokaisen matkailijan saataville

Liikenneturvallisuus – turvallisuusriskit - ja ongelmat:

- **Yksittäisonnettomuudet**
 - Onnettomuudet pääosin suistumisonnettomuuksia
 - Syyt: alkoholi (yleensä 15% osuus) ja talviliukkaus
 - Riskiryhmä: nuoret ja aikuiset
 - Riskit: onnettomuudet jatkuvat ja vakavuus lisääntyy etenkin turisteilla (eivät tiedä paikallisia olosuhteita)

- **Eläinonnettomuudet**

- Onnettomuudet pääosin porokolareita,
- Hirvikolareita vähemmän, mutta seuraukset yleensä rajummat
- Keskittyy Kittilässä Alakylä – Lohiniva välille
- Levi – Muonio
- Kilpisjärventie
- Hetantie
- Kangosjärvi

- Syyt: porojen tarhaus liian lähellä tiealuetta – kerää vapaat porot lähelle, yleinen porojen laidunkäyttäytyminen ja tienvarsien peitteisyys.

- **Kantatie 79:n turvallisuus**

- Ongelmat ja syyt:
 - ⇒ liikenne vilkasta etenkin sesonkiaikoina
 - ⇒ liian kapeat kevyen liikenteen väylät kirkonkylällä
 - ⇒ autoja liittyy kantatielle suoraan liikkeiden pihoista
 - ⇒ ohituskolarit Kittilä – Levi välillä
 - ⇒ vilkkaan rakentamisen seuraukset päätien liikenteessä eli paljon raskasta liikennettä sekä työkoneita
 - ⇒ kevyen liikenteen yhteyksien puute Kittilä – Levi välillä sekä Muonio - Olos välillä
- Riskit: koulureittien vaarallisuus kirkonkylällä, iäkkäät ihmiset ja muu liikenne.

- **Matkailijoiden liikenneonnettomuudet**

- Ongelmat:
 - ⇒ väsyneenä ajaminen,
 - ⇒ huono havainnointikyky,
 - ⇒ Lapin talviolosuhteet ei tiedossa
 - ⇒ kelien nopea vaihtuminen
- Riskit:
 - ⇒ marras – maaliskuu välinen aika, ensimmäiset hiihtolomaviikot

- **Hetan -, Käsivarren- ja Tornion tiet (tie Muoniosta etelään)**

- Ongelmat:
 - ⇒ Vilkas raskas liikenne
 - ⇒ Teiden huono kunto
 - ⇒ VT 21/E8:n kapeus
- Riskit:
 - ⇒ Vuosittain sattuu tieltä suistumisia—norjalaiset ajavat lujasti, rekat keskellä tietä → Käsivarrentietä on vuosikaudet yritetty saada korjauksen alle.

- **Moottorikelkkareittien teiden ylitykset riskitekijä**

- **Rattijuopot ovat ongelma koko alueella! Kiinnijäämisen riski pieni / sattuma jo poliisin tai rajan partioalueella.**
- **Talvella jalkakäytäviä ja pyöriteitä ajellaan moottorikelkalla vauhdikkaasti ja kesäisin mönkijöillä ja usein alkoholin vaikutuksen alaisena.**
- **Tulliasemien rajanylitysnopeudet liian suuria, usein reilusti yli 30 km/h**
- **Hetan ja Kivilompolon välinen tie erittäin huonossa kunnossa**
- **Suontajoen ja Kaukosen sillat liian kapeita ja oikaisun tarpeessa**

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET LIIKENNETURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI:

- Valvonnan ja päihdevalistuksen lisääminen
- Teiden kunnossapidon ja hiekoituksen tehostaminen
- Valistuksen ja tiedottamisen lisääminen etenkin riistanhoitopiirien ja paliskunnan kautta
- Porotarhat kauemmaksi pääteiden läheisyydestä
- Porojen metsäruokinnan ohjaus kauemmas teiden varsilta
- Ajonopeuksien rajoittaminen ei tehoa enää → tarvitaan fyysisiä rajoitteita
- Kittilän kirkonkylän keskustan tieremontti
- Kevyenliikenteen väylien lisääminen;
 - Hossantie
 - Kittilä – Levi
 - Köngäs – Sirkka
 - Palojoensuu
 - Karesuvanto
 - Kilpisjärven tulli – hotelli Kilpisjärvi
 - Muonion kk – Olostunturi
 - Kaikkien vilkkaitten väylien ympäristöön
- Liikenteenjakaaja tai liikenneympyrä Ounasjoentien ja Leviraitin risteykseen
- Moottorikelkkareittien teiden ylitykset turvallisiksi
- VALTATIE 21 / E 8:N PERUSKORJAAMINEN!

- Tulliasemien ajoradoille hidasteet
- Talvikunnossapidon tehostaminen (on huomioitu tiehallinnon toimesta jo sesonkiaikaan ja vaihtopäivinä)
- Valistus ja tiedottaminen (esim. [Internetin](#) kautta)
- Viranomaisyhteistyön lisääminen!

Haja-asutusalueiden turvallisuus – turvallisuusriskit - ja ongelmat:

- **Vanhukset, syrjäytyneet ja syrjäytymisuhan alla olevat**
 - **Palveluiden, ennen kaikkea terveys-, poliisin- ja pelastustoimen saatavuus**
 - **Pitkät välimatkat**
 - **Talviolosuhteet**
- ⇒ Meneillään Suomen Punaisen Ristin toteuttama EHYT ("Elämisen arvoista hyvinvointia ja turvallisuutta") – hanke
- ⇒ Kyläkokouksissa - ja tilaisuuksissa on tehty ja tullaan tekemään kylien turvallisuusriskikartoitusta – keskitytään ensin niihin kyliin missä tilanne kaikkein akuutein.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA HAJA – ASUTUSALUEIDEN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI:

- Jokaiseen kylään on tarkoituksena saada 1- 2 palkattua ”kyläluutaa”.
- Turvallisuuspäivä jokaisella kylällä (toteutettu jo Kuivasalmella 29.3.2008) – tarkoitus toteuttaa Kittilän, Muonion ja Enontekiön kylissä.
- Viranomaisten säännöllinen tiedottaminen kylillä (esim. koulut ja kyläyhdistysten kokoukset) turvallisuusasioista.
- Turvaohjeen jakaminen mahdollisimman moniin kylien talouksiin (jaettu jo 112-päivällä ja Kuivasalmen turvallisuuspäivänä).
- Tiedottaminen lehdissä turvallisuusasioissa ja turvallisuusartikkeleiden kirjoittaminen Internettiin ja lehtiin.

Nuoret ja päihteet – turvallisuusriskit - ja ongelmat:

- Alkoholinkäytön lisääntyminen
- Huumeet
- Perheväkivalta
- Työttömyys
- Toimeentulovaikkeudet
- Koulunkäyntivaikkeudet - poissaolot koulusta
- Rikoskierteeseen joutuminen
- Huono sosiaalinen kiinnittyminen
- Vanhemmat eivät välitä nuorestaan/nuoristaan

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET:

- Vanhempien valistuksen lisääminen
- Nuorten valistuksen lisääminen
- Kouluun ja työelämään ohjaava henkilö työttömille nuorille
- Viranomaisten, koulu-, nuoriso- ja sosiaalitoimen sekä kodin yhteistyön lisääminen
- Nuorisotoiminnan lisääminen vapaa – aikana → pois ravintoloista
- Kaupoissa ja ravintoloissa tarkempi seuranta anniskeluasioissa alaikäisten suhteen
- Henkilövoimavarojen suuntaaminen nuorisotyöhön

--> Nuoret ja päihteet ovat osana ”Osaamista anniskeluun – kunnossa kotiin” – hanketta (liite 3)

- Hankkeen tiimoilta eri tahoille toteutetun kyselyn kautta on kartoitettu myös nuorten päihteiden käytön nykytilaa.

Koulujen turvallisuus – turvallisuusriskit - ja ongelmat:

- Henkilökunnan turvallisuusosaaminen
- Yhteistyö
- Turvallisuusasiakirjat
- Poikkeustilanteet

TOIMENPIDE- EHDOTUKSET KOULUJEN TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI:

- ⇒ Henkilökunnan ja oppilaiden turvallisuusasioihin liittyvän koulutuksen sekä valistuksen lisääminen ja säilyttäminen säännöllisenä.
- ⇒ *Turvallisuusasiakirjojen (mm. pelastussuunnitelma) säännöllinen päivittäminen.*
- ⇒ *Yhteistyön lisääminen viranomaisten ja koulujen kesken.*

⇒ *Poikkeustilanteisiin varautuminen.*

Uudet haasteet – turvallisuusriskit – ja ongelmat:

- Elinkeinot, ilmaston muutos, tulvat, väestörakenteen muutos
- Kittilän kultakaivos ja toiminnan kasvu
- Kolarin ja Muonion kaivosten avaaminen

TOIMENPIDE – EHDOTUKSET:

⇒ Varautuminen kaikkiin mahdollisiin tavoin poikkeusoloihin ja elinkeinoelämän kasvuun.

5 KITTILÄN, MUONION JA ENONTEKIÖN ALUEILLA JO TEHDYT TOIMENPITEET TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI

- Turvallisuussuunnittelun ja siihen liittyvien meneillään olevien turvallisuushankkeiden ("Osaamista anniskeluun – kunnossa kotiin" ja EHYT) tiimoilta turvallisuutta on koko alueella jo monin tavoin parannettu:
 - Turvallisuuspäivien järjestäminen on aloitettu kylissä.
 - Henkilökunnan turvallisuuskoulutukseen on panostettu koko Tunturi – Lapin alueella. Viime syksynä Levillä ensimmäistä kertaa järjestetystä turvallisuuskoulutuksesta on tulossa vuosittainen.
 - Rinneturvallisuuteen on panostettu.--> Leville tulossa rinteisiin Ski Patrol-toiminta, joka on valtakunnallinen.
 - Tiedottamista turvallisuusasioissa on lisätty.
 - Koulujen pelastussuunnitelmien päivittäminen on aloitettu.
 - Viranomaiset ovat huomioineet omassa toiminnassaan turvallisuussuunnittelussa esiin tulleet turvallisuusriskit - ja ongelmat.
 - Yhteistyötä viranomaisten, yritysten ja eri toimijoiden kesken on lisätty.
 - Viranomaisvalvontaa on lisätty ja tehostettu niin ravintoloissa kuin muutenkin.
 - Yritykset ovat oma-aloitteisesti parantaneet yritystensä turvallisuutta.

6 LOPPUSANAT

Turvallisuustyön tavoitteena on ylläpitää ja parantaa paikallista turvallisuutta. Turvallisuustyö edellyttää yhteistyötä, johon osallistuu useita toimijoita. Turvallisuussuunnittelulla ohjataan, tuetaan ja ylläpidetään yhteistyötä.

Turvallisuussuunnittelu on jatkuva yhteistyöprosessi. Yhteisesti sovitut toimenpiteet kirjataan turvallisuussuunnitelmaan. Siinä vahvistetaan erityisesti osapuolten yhteiset tavoitteet paikallisen turvallisuuden lisäämiseksi ja mm. rikosten torjumiseksi, liikenneturvallisuuden parantamiseksi ja onnettomuuksien ennalta ehkäisyksi.

Turvallisuussuunnitelma on sateenvarjo, joka kokoaa yhteen jo olemassa olevat hankkeet, suunnitelmat ja ohjelmat sen lisäksi, että siinä vahvistetaan käynnistettävät uudet hankkeet ja suunnitelmat. Näin muodostuu kokonaiskuva toiminnasta turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi alueella. Tämä lisää turvallisuustyön hallittavuutta, vähentää päällekkäisyyksiä, varmistaa tiedonkulun sekä antaa mahdollisuuden seurata turvallisuuden eteen tehtyä työtä laajemmin.”
(Sisäasiainministeriö, sisäisen turvallisuuden sihteeristö)

Kittilän, Muonion ja Enontekiön alueilla turvallisuussuunnitelman laadinta on hyvässä vauhdissa. Työtä toki on vielä paljon, mutta paljon on jo saatu aikaiseksikin. Turvallisuussuunnitteluun liittyen tehokas yhteistyö kuntien, viranomaisten, yritysten ja eri toimijoiden välillä on tuottanut paljon tulosta. Turvallisuutta on voitu parantaa pienillä asioilla – turvallisuuden parantamiseksi ei välttämättä aina tarvitse panostaa taloudellisesti. Mutta on myös paljon asioita, joihin tarvittaisiin turvallisuussuunnittelussa mukana olevien yhteistyötahojen taloudellista panostusta niin ministeriötä kuin lääninhallitustakin myöten. Valtion paikallishallinto on toteutunut ja toteutuu erittäin hajanaisesti (liite 4), mikä heikentää viranomaisten yhteistyötä ja on suurena haasteena kansalaisten yhdenmukaisten palveluiden saamiseksi.

Turvallisuustyön jatkuvuuden turvaaminen taloudellisesti olisi erittäin merkittävä asia. Ennen kaikkea turvallisuussuunnitteluun ja muuhun turvallisuustyöhön osallistuvien henkilöiden ja eri tahojen työmotivaation kannalta jatkuvuus olisi ehdottoman tärkeää. Myös taloudellinen panostus turvallisuuteen ja turvallisuustyöhön on yhteinen juttu.